

UNIVERSITATEA “BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ

ORDINUL SFÂNTUL VASILE CEL MARE
ÎN TIMPUL REGIMULUI COMUNIST

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:

Prof.univ.dr. Radosav Doru

Student-doctorand:

Lector.univ.dr.av. Vida-Simiti Ionuț

2020

CUPRINS

INTRODUCERE.....	3
CAPITOLUL I. PROVINCIA SF. APOSTOLI PETRU ȘI PAVEL. ROMÂNIA.....	18
Secțiunea I. Basilienii români	18
1.1. Basilienii români din Transilvania	18
1.2. Basilienii români din Transcarpatia	22
1.3. Mănăstirea Greco-Catolică Bixad.....	26
Secțiunea II. Organizarea provinciei basiliene române.....	41
2.1. Dezvoltarea infrastructurii după 1918.....	41
2.2. Selecția și pregătirea călugărilor.....	44
2.3. Activitatea pastorală și asistența social.....	53
2.4. Statutul canonic și juridic.....	56
Secțiunea III. Studiu de caz: Leon Iulian Manu.....	60
3.1 De la Mariapocs la Prislop.....	60
3.2. Unirea de la 1 Decembrie 1918.....	69
3.3. Parohia Aurora Illinois.....	76
3.4. Revenirea în Ordinul Sf. Vasile cel Mare.....	78
CAPITOLUL II. POLITICA STATULUI FAȚĂ DE ORDINUL SF VASILE CEL MARE. FAZA DE LICHIDARE INSTITUȚIONALĂ	81
Secțiunea I. Motivația și metoda de implementare a politicii de lichidare.....	81
1.1 Lipsa bazilienilor din planul de reîntregire al Ministerului Cultelor	81
1.2. Motivul intransigenței față de Ordin: necooperarea la incriminarea Episcopului Rusu.....	85
1.3 Executarea programului de lichidare: închiderea mănăstirilor	97
Secțiunea II. Reacția Ordinului Sf. Vasile cel Mare față de politica de lichidare	111
2.1. Planul Ordinului de rezistență clandestină	111
2.2. Opoziția activă la desființare	120
Secțiunea III. Impactul rezistenței baziliene asupra politicii statului	141
3.1. Demararea unui proiect concret antimonahal în România	141
3.2. Radicalizarea politicii statului față de bazilieni	143

CAPITOLUL III. POLITICA STATULUI FAȚĂ DE ORDINUL SF VASILE CEL MARE. FAZA ELIMINĂRII INDIVIDUALE A CĂLUGĂRIILOR	146
Secțiunea I. Eliminarea fizică	146
1.1. Înscenări juridice	146
1.2. Regimul de executare a pedepselor	170
Secțiunea II. Izolarea socială	176
Secțiunea III. Coruperea	192
3.1. Beneficiile trădării	192
3.2. Informatorii forțați	199
3.3. Agentul dublu	205
CAPITOLUL IV. ACTIVITATEA ORDINULUI SF VASILE CEL MARE ÎN TIMPUL REGIMULUI COMUNIST	207
Secțiunea I. Viața călugărească	207
1.1. Viața internă a Ordinului Sf. Vasile cel Mare	207
1.2. Ordinul Surorilor Sf. Vasile cel Mare.....	218
1.3. Ordinul al III-lea Bazilitan	221
Secțiunea II. Poziția și rolul Ordinului în Biserica Greco-Catolică	227
2.1. Susținerea coeziunii Bisericii Greco-Catolice	228
2.2. Activitatea pastorală	228
2.3. Deschiderea ecumenică	242
2.4. Activitatea caritabilă	244
2.5. Loialitatea enoriașilor greco-catolici	246
Secțiunea III. Studiu de caz: Pr. Augustin Prunduș	250
3.1. De la Roma la Bixad	250
3.2. Detenția	253
3.3. Relația cu Biserica Ortodoxă Română	260
3.4. Raporturile cu Securitatea	264
CONCLUZII	275
BIBLIOGRAFIE.....	280

Cuvinte cheie: Biserica Romană Unită cu Roma, Greco-Catolică, Ordinul Sfântul Vasile cel Mare, basilieni, Leon Iulian Manu, Gheorghe Gavril Marina, Silvestru Augustin Prunduș, Mănăstirea Bixad, Mănăstirea Moisei, Mănăstirea Prislop

Sfânta Tradiție este transmiterea vie în lumina Spiritului Sfânt de către episcopi, în succesiune apostolică neîntreruptă, a misiunii apostolilor de a învăța, de a predica tuturor împlinirea Revelației Lui Dumnezeu în Isus Cristos, împărtășind darurile divine. Pe lângă Sfânta Tradiție există tradiții teologice, disciplinare, liturgice sau devoționale, apărute de-a lungul timpului în Bisericile locale. În marea Tradiție acestea sunt expresii adaptate anumitor locuri și timpuri și pot fi păstrate, modificate sau părăsite sub îndrumarea Magistriului Bisericii¹. Cu alte cuvinte, nu este nicio problemă dacă există tradiții locale (disciplinare, liturgice, devoționale, chiar și teologice), determinate de natura unui anumit spațiu geografic și moment istoric, atâta timp cât ele nu substituie esența Sfintei Tradiții deoarece Revelația este una și aceeași pentru toate generațiile.

La jumătatea secolului al XVIII-lea a existat în Transilvania o extrem de violentă mișcare împotriva Bisericii Unite cu Roma. Cauza acestei mișcări a fost situația spirituală a țărănimii pentru care „*Ceremoniile religioase și obiectele de cult rămăseseră neschimbate de generații și erau de fapt un amestec de obiceiuri populare și superstiții mai mult păgâne decât creștine și învățăturile formale ale bisericii. (...) În schimb, preoții uniți, în special cei mai bine educați dintre ei, erau în realitate angajați în a trage o graniță între credința și ritualurile creștine adevărate pe de o parte, și folclor și superstiție pe de altă parte. Aceste eforturi de a aduce viața religioasă a satului în conformitate cu doctrina încetățenită, deși răsăriteană, au creat în mod inevitabil o prăpastie (...)*”². În acest context și-a început misiunea Ordinul Sf. Vasile cel Mare în Transilvania. Primul efort colectiv al extrem de învățaților basilieni Gheorghe Cotorea, Grigore Maior, Silvestru Caliani, Atanasie Rednic, Leontie Mosconas, Petru Pavel Aron, reuniți la Blaj, a fost publicarea în 1750, în semi-anonimat, sub pseudonimul „*cuvioșii ieromonași*” (modești, dar totuși indicând faptul că nu vorbește oricine), a cărții *Florile Adevărului*. Cartea este o ripostă la propaganda populistă și instigatoare la ură violentă împotriva Unirii cu Biserica Romei. În ea se explică într-un limbaj accesibil fundamentele

¹ *Catehismul Bisericii Catolice*, Arhiepiscopia Romano-Catolică București, Ed. Libreria Editrice Vaticana, 1993, p. 31-32

² **K. Hitchins**, *Conștiință națională și acțiune politică la românii din Transilvania 1700-1868*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1987 p. 54-56

teologice și canonice ale Unirii. Florile Adevărului este o lucrare originală, bazată însă pe o amplă cercetare, fiind prima carte din cultura română care apare cu o bibliografie de referință întocmită profesionist. Bibliografia cuprinde 15 cărți religioase românești exclusiv ortodoxe publicate în Țara Românească și Moldova, pe baza cărora se dovedește că punctele dogmatice de la Conciliul de la Florența, recunoscute de ortodocșii transilvăneni prin Unirea cu Biserica Romei, sunt în doctrina ortodoxă, iar Unirea este restabilirea adevărului³.

Două sute de ani mai târziu, la jumătatea secolului XX, tot un grup restrâns de basilieni români foarte bine pregătiți predicau aceeași lucruri: practicarea în deplină cunoștință de cauză a adevărului credinței creștine relevat de Dumnezeu și împărtășirea cu Sfintele Taine, în locul superstiției populare; așa cum se arată într-o pastilă publicată în Calendarul dela Bixad pe anul 1948, <<Pe unele locuri poporul ține „ziua ursului” – ziua lupului”- „Marția tunului”- „ciocul pasărei”- „Lunia păstorilor”, iar muierile Marția și Vinerea nu spală, nu torc, nu coase, nu coc, zicând că nu li se arată. Aceasta este o credință păgână, o rătăcire. De când a ajuns ursul și lupul între sfinți, ca să aibă ei sărbători? Gândești tu că dacă ai ținut ziua lupului, el nu ți-a mâncat oile? Fii pe pace, că nu de aceea vine, ca să le numere. El atunci are ziua lui, când apucă între ele, nu când o ții tu. De așa credințe sucite te lasă și ține sărbătorile rânduite de Biserică, nu-ți face altă lege, nu te lua vorbele de clacă ale babelor ruginite în prostie. Trebuie știut, că prin toate aceste sărbători băbești, cei ce le țin, nu cinstesc pe Dumnezeu, ci pe diavol>>.

Atacul împotriva Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică din 1948 nu a avut absolut nicio justificare politică-economică-socială. La nivelul anului 1948, puterea politică fusese deja cucerită: structurile de forță (poliție, jandarmerie, Siguranță) fuseseră acaparate și adaptate noului regim (poliția în miliție, Siguranța în Securitate), Guvernul din 1945 și Parlamentul din 1946 erau controlate direct sau prin interpuși de comuniști; până și forma de guvernământ a țării fusese schimbată în urmă cu un an. Reforma monetară din 1947 și naționalizările din 1948 instituiseră o nivelare economico-socială deplină. Mai mult decât atât, faptul că represiunea împotriva Bisericii Unite nu a ținut doar de natura momentului instaurării regimului, când societatea trebuia schimbată radical și repede pentru acapararea puterii și consolidarea ei, o reprezintă anul 1968. Când în Cehoslovacia comuniștii-reformatori recunoșteau personalitatea juridică a Bisericii Greco-Catolice, în România solidară cu Cehoslovacia Biserica Română Unită rămânea în afara legii. Explicația constă în faptul că,

³ I. Chindriș, N. Iacob, *Secvențe iluministe*, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2013, p. 518

trăirea creștină fiind liberă, ea este liberă de orice fel de superstiție, inclusiv de superstiția politică care, în cazul comunismului, impunea o obediență totală și oferea o iluzie magică de paradis economico-social. Biserica Română Unită nu a propovăduit o împotrivire violentă Regimului comunist, dimpotrivă, în unele manifeste care îndemnau la rezistență în 1948 se solicita credincioșilor să se roage pentru convertirea lui Stalin; dar ea demasca superstiția. La fel ca în secolul al XVIII-lea, educația religioasă aducea eliberarea de ignoranță iar consecințele erau vizibile în cultură, economie, politică. Un exemplu concret în acest sens îl reprezintă comunitatea românească din Statele Unite ale Americii, unde, fără ajutorul statului, românii greco-catolici (în jurul și sub supravegherea Bisericii Greco-Catolice) și-au constituit propriul sistem de asigurări de viață și accidente de muncă, propriile școli, asociații etc. Unul dintre cei mai importanți preoți misionari care a avut o contribuție extrem de importantă în organizarea comunității greco-catolice române din America a fost basilianul Leon Manu.

În toamna anului 1948, Pr. Leon Iulian Manu era Protoconsultorul Ordinului Sf. Vasile cel Mare, care a reprezentat motorul rezistenței Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolice. Astfel, manifestările publice de anvergură ale credinței făcute de enoriașii greco-catolici adunați în susținerea ieromonahilor basilieni Leon Bob și Gavril Sălăjean la 15 octombrie 1948 de la Mănăstirea Greco-Catolică Bixad și, respectiv, participarea la Sfintele Liturghii oficiate de basilianul Iosif Bal de-a lungul zilei de 31 octombrie 1948 în Biserica Bob și Catedrala *Schimbarea la Față* din centrul Clujului, reprezintă dovada cea mai evidentă că, în pofida atacului regimului comunist, Biserica Greco-Catolică nu a fost absorbită de Biserica Ortodoxă Română nici prin semnături de adeziune și nici prin confirmarea tacită a trecerii enoriașilor greco-catolici la Biserica Ortodoxă. Mai mult decât atât, păstrarea legăturii canonice dintre enoriași, preoți, episcopi și Sfântul Scaun reprezintă proba faptului că Biserica Greco-Catolică nu a dispărut printr-o simplă dizolvare, printr-o simplă împrăștiere a unei turme rămasă fără păstor. În menținerea concretă a acestei legături, un rol deosebit de important a revenit basilianului Pr. Danil Ciubotaru, care a facilitat comunicarea Episcopilor Greco-Catolici închiși la Mănăstirea Căldărușani cu Nunțiatuara Apostolică de la București. Cu acesta menținea legătura și Pr. Leon Manu, aflat în contact cu basilienii și preoții rezistenți din județele Satu-Mare, Maramureș, Cluj și capitala București. Datorită educației și dedicației, respectului și încrederii de care se bucurau, basilienii au avut un rol conducător în rezistența greco-catolică, dar absolut niciodată nu și-au arogat prerogative necanonice în cadrul Bisericii Greco-Catolice. Acest aspect este reliefat de activitatea lor în timpul mișcării de legalizare a Bisericii Unite din perioada 1955-1956. Astfel, basilienii Leon Manu și Augustin Prunduș au fost cei care au inițiat

contactele cu Episcopii Greco-Catolici care supraviețuiseră Închisorii de la Sighet, iar mesajul lor a fost recunoscut și urmat în teritoriu tocmai datorită încrederii de care se bucurau acești basilieni. Mișcarea petiționară solicitată de Episcopii Greco-Catolici a fost inițiată de Pr. Gheorghe Marina și Pr. Gavril Sălăjean, iar păstrarea ei în limitele impuse de Episcopul Greco-Catolic Ioan Cherteș a fost susținută de Pr. Leon Manu și Pr. Augustin Prunduș. Acesta din urmă, pentru a asigura coerența Bisericii Greco-Catolice, amenințată de grupuri disidente susținute planificat de Securitate prin agenții săi, a inițiat și a organizat la 14 martie 1986, în Capela de la domiciliul său, întrunirea Episcopilor Greco-Catolici și a reprezentanților canonici ai episcopilor vacante, pentru alegerea Episcopului Todea ca Mitropolit al Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, căruia i-a predat și jurisdicția Episcopiei de Cluj-Gherla.

Activitatea membrilor Ordinului Sf. Vasile cel Mare în timpul regimului comunist a fost întotdeauna circumscrisă voturilor de ascultare, sărăcie și castitate, respectării programului de rugăciune și încercării de a se grupa pentru a duce o viață comunitară. Aceasta nu înseamnă că basilienii au fost persoane care au pierdut ritmul istoric, rămânând pur și simplu în afara societății. Dimpotrivă, Pr. Leon Manu, Pr. Gheorghe Marina, Pr. Augustin Prunduș, Pr. Iosif Bal au fost persoane foarte bine educate, având doctorate la Roma și Strasbourg. Tocmai datorită recunoașterii valorii lor, încă de la început regimul comunist a încercat cooptarea lor. Astfel, Securitatea a încercat transformarea Pr. Marina în turnător împotriva Episcopului Greco-Catolic Alexandru Rusu, iar Pr. Manu ar fi urmat să fie desemnat Episcop Ortodox pentru consolidarea absorbției Bisericii Greco-Catolice. Pr. Augustin Prunduș a fost ofertat sistematic, începând din 1949, cu funcția de Episcop al Galaților și Dunării de Jos, iar în 1959 cu cea de Episcop de Oradea. Consistența acestor oferte este confirmată de carierele eclesiastice fulminante ale lui Teofil Herineanu și Vasile Aștileanu imediat după aderarea la Biserica Ortodoxă (și, în cazul lui Aștileanu, și la Securitate). Refuzul ofertelor sistemului a dus la înscenări judiciare evident abuzive, urmate de condamnări în regim de executare, având ca scop exterminarea (finalitate atinsă în cazul Pr. Leon Manu, decedat în timpul detenției la Închisoarea Gherla).

Basilienii supraviețuitori ai închisorilor și lagărelor de muncă au continuat să fie elementul coagulant și dinamic în îndeplinirea misiunii Bisericii Române Unite. În continuare, datorită activității lor au fost în permanență sub presiunea autorităților, cu consecința ocupării unor locuri de muncă umiltoare (cazul Pr. Iosif Bal), cu înscenarea de procese de drept comun pentru a-i determina să devină informatori (situația Pr. Borotă) ori cu riscul arestării pentru săvârșirea Sfintei Liturghii (cazul Pr. Leon Bob).

Prezentul studiu pornește de la analiza documentelor din Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivei Securității. Marea majoritate a documentelor studiate sunt cuprinse în dosarele basilienilor identificate în ACNSAS, iar altele sunt documente relevante identificate în culegeri de documente sau în anexele unor studii fundamentale. De departe, documentele din ACNSAS reprezintă sursa istorică cea mai importantă ca volum pentru perioada studiată. Însă, ele trebuie tratate cu precauție deoarece documentele nu au fost redactate pentru a consemna evenimentele, ci cu scopul direct și explicit de a incrimina persoane. Astfel, au o valoare intrinsecă, dar mai ales extrinsecă. În ACNSAS se găsesc trei tipuri de dosare: de cercetare penală, de urmărire informativă și de rețea.

Dosarele de cercetare penală deveneau publice în cadrul procedurii contencioase derulate în fața instanței militare de judecată, unde trebuia să se ofere un pretext (nu motiv) consistent pentru condamnarea inculpatului. În consecință, actele din dosar (de procedură sau de probațiune: declarații, procese-verbale) erau refăcute și refăcute până când corespundeau intenției anchetatorilor și scopului anchetei: condamnarea. Un exemplu concret în acest sens este chiar primul dosar penal întocmit basilienilor Pr. Gheorghe Marina și Pr. Atanasie Maxim în primăvara anului 1948, în care există două procese-verbale diferite (dată, persoane prezente) pentru aceeași percheziție. Explicația este aceea că scopul anchetei era incriminarea anchetaților și, negăsindu-se probe pentru o infracțiune contra Statului, s-a căutat un pretext prin schimbarea încadrării juridice într-o infracțiune economică. Dar acesta presupunea o altă competență de anchetă și atunci s-au falsificat toate actele procedurale anterioare ca să dea aparența că ancheta a fost realizată de organele competente. Un alt exemplu de falsificare prin contrafacerea de documente care să acopere abuzurile inimaginabile din anchete este cazul îngrozitor al familiei Pr. Grigore Rițiu (care a făcut parte din al doilea proces al basilienilor Gavril Sălăjean și Leon Bob). Conform evidențelor oficiale (Fișele penale care, după 1989, au fost publicate și au făcut obiectul unor studii de specialitate), soția și fiica Pr. Rițiu au fost eliberate după doar trei săptămâni de anchetă. Însă, în realitate, conform anchetelor interne ale Securității, în timpul arestului preventiv, pe perioada anchetei, fiica părintelui a fost violată (rămânând însărcinată cu un copil decedat după nașterea prematură), iar mama ei a înnebunit și a decedat în condiții necunoscute.

A doua categorie de dosare din ACNSAS sunt dosarele de urmărire informativă. Informațiile obținute în ele provin în principiu de la informatori mai mult sau mai puțin zeloși, mai intimi sau mai „străini” de persoana urmărită, dar oricum recompensați. Acuratețea datelor obținute nu era obligatoriu riguros verificată deoarece nu se strângeau probe pentru instanța de

judecată, scopul lor fiind controlarea vieții victimei și, prin aceasta, intimidarea, izolarea și supunerea ei. Când acest obiectiv nu se atinge, se trecea expres la inventarea unor probe pentru condamnări de drept comun. Un astfel de caz este cel al Pr. Emil Borotă, pe care Securitatea a decis să-l incrimineze pentru infracțiunea prevăzută de art. 200 C.pen. 1968 (*relații sexuale între persoane de același sex*). În acest sens, ofițerii de Securitate au recrutat *a priori* persoane din mediul potrivit, au șantajat martori și au ascuns înregistrările ambientale din apartamentul călugărului. Toate acestea erau infracțiuni.

Ultima categorie de dosare sunt dosarele de rețea, în care se arhiva munca fiecărui informator. Aici se impune o foarte importantă subliniere, și anume aceea că declarația dată de o victimă Securității în timpul anchetei sau al urmăririi informative nu reprezintă colaborare. Mai mult decât atât, toți condamnații politici sau de credință trebuiau - la eliberarea din detenție - să semneze un formular tipizat intitulat *Angajament*, prin care se obligau să nu vorbească nimănui despre detenție și să se prezinte la Securitate sau Miliție pentru a fi luat în evidență, ceea ce nu însemna colaborarea cu Securitatea. Informatorii (colaboratori, agenți, turnători) nu semnau formulare tipizate, ci dădeau o declarație olografă (care putea să cuprindă și o autobiografie cu o nuanță de autodemascare), prin care se angajau expres și direct să furnizeze date către Securitate. Informatorul primea un nume conspirativ și o remunerație pentru notele informative oferite. Fiecare notă informativă dată de un colaborator era redactată în dublu exemplar, dintre care unul ajungea în dosarul de urmărire informativă al victimei, iar al doilea în dosarul de rețea al agentului. În analiza notelor informative trebuie urmărită motivația informatorului (ideologică, pecuniară, șantaj etc.) gradul de apropiere față de victimă (cât de familiari sunt cei doi, de câte ori se întâlnesc, dacă corespunde informația comportamentului general al urmăritului sau este contrară altor informații).

În prezenta lucrare, documentele din ACNSAS sunt coroborate cu documentele Arhivei Naționale Istorice Centrale, fond *Ministerul Cultelor și Artelor*. Astfel, se poate observa diferența de metodă dintre Securitate și Ministerul Cultelor la nivelul anului 1948 (de exemplu, cazul Pr. Arsenie Boca, urmărit de Securitate, dar totuși necondamnat deoarece Ministerul Cultelor lăuda activitatea sa anti-greco-catolică) sau complementaritatea activității celor două instituții (raportat la mișcarea de legalizare a Bisericii Române Unite în 1956 sau în descurajarea oricărei manifestări de pietate la Mănăstirea Greco-Catolică Bixad în anii '50-'70).

Pe lângă aceste surse utilizate de-a lungul întregului studiu, cercetarea fiecărui capitol are la bază surse specifice problematicei abordate. Astfel, lucrarea este structurată în patru capitole: *I. Provincia Sf. Apostoli Petru și Pavel România*, *II. Politica Statului față de Ordinul Sf. Vasile cel Mare. Faza de lichidare*, *III. Politica Statului față de Ordinul Sf. Vasile cel Mare. Faza eliminării individuale a călugărilor și IV. Activitatea Ordinul Sf. Vasile cel Mare în timpul regimului comunist*. Pentru primul capitol, surse importante sunt documentele din Arhivele Județene Hunedoara, Satu Mare, Maramureș, Cluj, precum și sursele editate: Șematismele Episcopiiilor Greco-Catolice de la Muncaci, Blaj, Gherla, Catalogul Provincia Sf. Apostoli Petru și Pavel România din 1946, Ziarele din epocă și mai ales Memoriile Pr. Atanasie Maxim publicate în 2009. Pentru aspectele abordate în capitolul al treilea și în special în ceea ce privește regimul de executare a condamnărilor, foarte importante sunt lucrările de memorialistică care surprind nu doar cadrul general, ci în mod expres suferințele basilienilor. De exemplu, Alexandru Maier în cartea *Am fost medic la Gherla. Dreptul la adevăr*, apărută în 2009, descrie cum a asistat la decesul Pr. Leon Manu, căruia îi acorda asistență medicală sau Traian Mihai Neamțu în cartea *De ce, Doamne?*, publicată în 1998, descrie experiențele trăite în comun cu Pr. Augustin Prunduș. Acesta din urmă a redactat o scurtă autobiografie până la nivelul anului 1969 (nepublicată, dar pusă la dispoziție de Ordinul Sf. Vasile cel Mare), care a reprezentat o sursă importantă pentru problematica studiată în capitolul final. Aici un rol important l-au avut și documentele interne ale Ordinului, publicate incidental de Pr. Augustin Prunduș în *Regula. Manualul Comunităților Afiliate Ordinului Sf. Vasile cel Mare*, apărută la Milano în anul 1992.

BIBLIOGRAFIE

I. Surse inedite

Arhiva Consiliului Național pentru Studiere a Arhivelor Securității

Fond Penal: Arieșan Ioan Iacob P 42116, P 000256; Avram Alexandru Arsenie P 000892; Bal Ioan Iosif P 41507 (vol. 1-4); Biriș Alexandru P 050892; Sălăjean Vasile Gavril și Bob Iosif Leon P 001730 (vol. 1-19), P 032975; Bondre Ilie Irinah P 000891; Gașpar Dumitru Damian P 040402; Man Vasile P 51327; Marina Gavril Gheorghe P 050676; Micu Ioan Ioachim P 042188, P 076348; Petean Ilie Ioan P 015711; Prunduș Augustin Silvestru P 000321 (1-2), P 963 (vol. 1-5); Săbău Ioan Iustin P 042051.

Fond Informativ: Arieșan Gheorghe Grațian și Arieșan Ioan Iacob I 5389 (vol.1-2); Aștileanu Vasile I 005333, I 889756; Avram Alexandru Arsenie I 5222; Borotă Emil Efreem I 005210 (vol.4-6); Biriș Alexandru I 5615; Bob Iosif Leon I 005376 (vol.2); Bondre Ilie Irinah I 5210 (vol.1-3); Bujor Gheorghe I 5616; Ciubotaru Gheorghe Daniil I 5612 I 305004; Dăncuși Gavril Sabin I 003916 (vol.1-3); Dardai Vasile Grigore I 151671 (vol.1); Pop Alexandru Augustin și alții I 105859 (vol.1-8); Jiman Pantelimon Petru I 005613 (vol.1-3); Juca Grigire Gherasim I 005408 (vol.1-4); Lelea Dumtru Dionisie I 5343 (vol.1-2); Manu Iulian Leon I 105858, I 258315; Marina Gavril Gheorghe I 151675 (vol. 1-3); Miclăuș Vasile I 195650 (vol. 1-4); Micu Ioan Ioachim I 195648; Nemțu Mihai I 005374; Prunduș Augustin Silvestru I 985 (vol. 1-7); Săbău Ioan Iustin I 000984 (vol.1-3); Sălăjean Vasile Gavril I 005221 (vol.1), I 005229

Fond Rețea: Arieșan Ioan Iacob R 180607; Aștileanu Vasile R 315889; Bondre Ilie Irinah R 001454 (vol.1-3); Crăciun Filip R 229425 (vol.1-2); Moldovan Maței Miron R 144099; Pop Vasile Vicențiu R 177069 (vol.1-2); Săbău Ioan Iustin R 180608

Fond Documentare: Mănăstirea Bixad încercarea de rebeliune D 12192; Problema culte secte (catolică) D 69 (vol. 7)

Arhivele Naționale ale României

Serviciul Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond Ministerul Cultelor și Artelor

Arhivele Naționale, Serviciul Județean Cluj, Fond 103 *Biblioteca Centrală Blaj*

Arhivele Naționale, Serviciul Județean Hunedoara, Fond *Vicariatul Greco-Catolic Hațeg*

Arhivele Naționale Serviciul Județean Satu Mare, Fond 14 *Prefectura județului Satu Mare*

Arhivele Naționale Serviciul Județean Maramureș, Fond 123

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe,
Fond *Problema 16 Școli și Biserici Străine în România 1875-1950*

Arhiva Ordinului Sf. Vasie cel Mare
Prunduș S.A., *Curriculum Vitae 1969* (dactilografiat)

II. Surse edite

Catalogus Ordinis Sti Basili Magni Provinciae Romenae SS. AA. Petri et Pauli, Anno 1946
Catehismul Bisericii Catolice, Arhiepiscopia Romano-Catolică București, Ed. Libreria Editrice Vaticana, 1993
Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecesei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș 1896, 1900, 1911
Schematismus Cleri Dioecesis Szamosujvariensis Graeci Ritus Catholicorum 1877, 1882, 1886, 1900, 1903, 1906, 1914, 1947
Șematismul Veneratului Cler al Eparhiei Greco-Ctolice Române a Maramureșului 1932, 1936
Schematismus Cleri Grecis Ritus Catholicorum Dioecesis Munkacsensis 1825, 1829, 1831, 1833, 1835, 1837, 1841, 1843, 1845, 1847, 1856, 1908

III. Presă

Almanahul județului Satu Mare 1924
Calicul, umor și satiră
Curierul Crestin. Organ oficial al Eparhiei de Cluj-Gherla
Dumineca. Organul Vicariatului Episcopal gr.cat. roman din Maramueș
Gazeta Transilvaniei
Românul
Unirea. Foaie bisericească- politică

IV. Memorialistică

Anania V., *Memorii*, Iași, Ed. Polirom, 2008
Boroș I., *Memorialistică*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2012
Brânzeu N., *Jurnalul unui preot bătrân*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2011
Hossu I. *Credința Noastră este viața noastră*. Cluj-Napoca, Ed. Viața Creștină, 2003
Maxim A., *Memorii*, Ed. Scriptorium, Baia Mare, 2009
Rațiu Al., *Biserica Furată*, Cluj-Napoca, Ed. Argus, 1990
Vaida-Voevod Al., *Memorii, Vol. I*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1994

V. Cărți, articole, studii

Albinetz C., Albinetz Cr., *Dej. Istorie și legendă*, Cluj-Napoca, Ed. Risoprint, 2014

- Albinii S., *Societatea Transilvania. Amintiri de la Tribuna Veche. Scrieri politice.*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2014
- Ardeleanu I., Bodea Gh., Fătu M., Lusting O., Mușat M., Vajda L., *Teroarea hortisto-fascistă în Nord-Vestul României septembrie 1940-octombrie 1944*, București, 1985
- Avram M., *Strategii clandestine în practica religioasă greco-catolică din comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud, în timpul persecuției comuniste (1948-1989)* în *Anuarul Institutului de Istorie Orală*, nr. I/1989, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1999
- Baboș A., *Divizia 18 – „un inel de fier în lantul Unirii”*, în *Revista de Istorie Milirată* nr. 5/1998
- Badiu I., *Orașul Hațeg în perioada 1914-1944*, Deva, Ed. Karina, 2013
- Băițan V., *Martiri și Mărturisitori ai Bisericii Române Unite cu Roma din Eparhia Greco-Catolică a Maramureșului (1948-1989)*, Baia Mare, Ed. Gutinul, 1999
- Bâle G., *Figura episcopului Alexandru Rusu oglindită de ziarul Graiul Maramureșului în perioada 1932-1950, în 120 de ani de la nașterea Episcopului dr. Alexandru Rusu*, Baia Mare, Ed. Scriptorium, 2004
- Bankuti G., *Iezuiții în România în secolul XX*, Oradea, Ed. Ratio et Revelatio, 2019
- Banu F., „*Strămoșii*” *Securității - structuri de poliție politică din România în perioada 23 august 1944-30 august 1948*, sub redacția Pentelescu A., Preda G., *Clipe de viață. Comandorul dr. Ilie Manole la 60 de ani, Ploiești, Ed. Karta-Graphic – Printing, Publishing, Editing, 2007*
- Bărbat V., *L' institution de l'office du theologien dans l'eglise Roumaine unie*, în *Orientalia Christiana Periodica*, Roma, vol XXIX/1963, p.155-200; *Il teologo del vescovo e della Chiesa romana Unita nel 1701-1731*, în *Acta Historica*, Munchen, tom VIII/1968
- Barbu D., *Biserică și societate*, în *Verbum*, anul II, nr. 7-12/1991
- Bârlea O., *Ex historia romena: Ioannes Bob episcopus Fagarsiensis (1783-1830)*, Freiburg 1951
- Bârlea O., *Biserica română unită și ecumenismul corifeilor Renașterii culturale*, în revista *Perspective*, Munchen, nr. 3-4/1983, p.1-236, *Mitropolia Bisericii Române Unite proclamată în 1855 la Blaj*, München 1987
- Bârzu V., *Mănăstirea Pângărați- monografie, studiu istoriografic și arheologic*, Cluj-Napoca, Ed. Gedo, 2004
- Bellu Șt., *Pădurea răzvrătită*, Baia Mare, Ed. Butinul, 1993
- Bichigean G., *Slujitorii altarului bisericii române din Năsăud*, Bistrița, 1936
- Bichir Fl., Petrașciuc R., Toderel R., *Părintele Arsenie Boca în Arhivele Securității. Opis de Documente Vol.I (Sâmbăta de Sus, 1943-1949)*, Sibiu, Ed. Agros, 2013
- Bodea Gh. I., Suciu V.T., *Moisei*, *Revista Vatra Biblioteca de Istorie*, Târgu-Mureș, 1982
- Boia L., *Strania istorie a comunismului românesc (și nefericitele ei consecințe)*, București, Ed. Humanitas, 2016
- Bolchiș-Tătaru T., *Țara Oașului în memorii acum trei sute sferturi de veac*, Târgu Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2016
- Bolfă-Otic V., *Aspecte din istoria comunității Surorilor Baziliene din România. Fondarea și perioada de persecuție 1948-1989*, Târgu Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2007
- Bonteanu T., *O Turmă și Un Păstor. Problema Împăcării Bisericii de Răsărit cu Biserica de Apus*, Ediția a III-a, Baia Mare, Ed. Eurotip, 2013
- Bota I., Ionițoiu C., *Martiri și Mărturisitori ai Bisericii din România. Biserica română Unită cu Roma, Greco-Catolică, Biserica Romano-Catolică*, Ed. Patmos, 1998
- Bota I.M., *Istoria Bisericii Universale și a Bisericii Românești*, Cluj-Napoca, Casa de Editură Viața Creștină, 1994
- Bota I.M., *Pagini de istorie creștină românească 1940-2010*, Cluj-Napoca, Ed. Grinta, 2011
- Bozgan O., *România versus Vatican*, București Ed. Sylvi, 2000
- Bozgan O., *Mișcarea petiționară greco-catolică din 1956*, sub redacția Bozgan O., *Studii de Istoria Bisericii*, Ed. Universității din București, București, 2000

Bozgan O., *Biserica Română Unită între rezistență și <<unificare religioasă>>. Contribuții documentare*, sub redacția Bozgan O., *Studii de Istoria Bisericii*, Ed. Universității din București, București, 2000

Bozgan O., *Biserica Română Unită între rezistență și unificare religioasă. Contribuții documentare*, sub redacția Bozgan O., *Studii de Istoria Bisericii*, Ed. Universității din București, București, 2000

Bozgan O., *Cronica unui eșec previzibil, România și Sfântul Scaun în epoca pontificatului lui Paul al VI-lea (1963-1978)*, București, Ed. Curtea Veche, 2004

Breharu G., *Biserica Română Unită, Greco-Catolică, din Gherla și contribuția sa la emanciparea social-culturală și afirmarea națională a poporului român*, Cluj-Napoca, Viața Creștină, 2004

Bucur I.M. *Din istoria Bisericii Greco-Catolice Române (1918-1953)*, Cluj-Napoca, Editura. Accent, 2003

Bucur I.M. *Storia e memoria: alcune osservazioni riguardanti la storiografia sulla Chiesa Romana Unita (Greco-Cattolica)*", în Gh. Mândrescu, G. Altarozzi (coord.), *Comunismo e comunismi. Il modello rumeno*, Ed. Accent, 2005

Bucur I.M., „Între speranțe și iluzii. Memoriul din aprilie 1956", in *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Catholica*, XLV, nr. 2, 2000

Bucur I.M., "Situția Bisericii Române Unite în perioada 1949-1964", in *Studia Universitatis Babeș-Bolyai (SUBB). Theologia Catholica*, nr. 1/1998

Bucur I.M., „Aspecte privind Episcopia greco-catolică de Cluj-Gherla, 1945-1947", în *SUBB, Theologia Catholica*, XLVIII, 2003, nr. 2

Bucur I.M., *Aspecte ale rezistenței Bisericii Române Unite (Greco-Catolice) la sfârșitul anilor '40*", în L. Țărău și V. Țărău (editori) *România și relațiile internaționale în secolul al XX-lea*, Ed. Clusium, Cluj-Napoca, 2000

Bucur I.M., *Culpa de a fi Greco-Catolic. Procesul Episcopului Alexandru Rusu (1957)*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2016

Bucur I.M., *Limitele Ostpolitik-ului vatican: cazul României*", în colab. cu Smaranda Ignat, in *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Catholica*, XLVII, 2002, nr. 2;

Bucur I.M., *România - Vatican. Relații diplomatice 1920-1950*, vol. I, în colab. cu C. Păiușan, I. Popescu, D. Preda, București, Ed. Enciclopedică, 2003; *Sf. Scaun și Europa Central-Răsăriteană între anii 1918-1953*, Universitatea „Babeș-Bolyai", Centrul de formare continuă și învățământ la distanță, specializarea Istorie, Cluj-Napoca, 2002

Bucur I.M., *România-Vatican. 80 de ani de relații diplomatice*", în colaborare. cu D. Preda, in *Magazin istoric*, XXXIV, serie nouă, nr. 5 (398), mai, 2000

Bucur I.M., Stan L. *Persecuția Bisericii Catolice din România. Documente din Arhiva Europei Libere, 1948-1960*, Târgu-Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2005

Bucur I.M., *Tentative de manipulare a Bisericii Române Unite. Sinodul electoral din martie 1946*", în *120 ani de la nașterea Episcopului Dr. Alexandru Rusu*, Baia Mare, Editura Scriptorium, 2004

Bucur I.M., *The Romanian Greek-Catholic Church between Co-optation and Suppression, 1945-1948*", în Hans-Christian Maner, Norbert Spannenberger (coord.), *Konfessionelle Identität und Nationsbildung. Die griechisch-katholischen Kirchen in Ostmittel-und Südosteuropa im 19. und 20. Jahrhundert*, Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2007

Bucur I.M., *The Suppression of the Romanian Greek-Catholic Church in 1948*", in G. Fodor, J. Török, P. Tusor (eds.), *Churches in service of the Truth. History - Theology-Identity (1500-2000)*. Studies, *Studia Theologica Budapestinensia* 34, 2009

Bujor V., *Episcopii Diecesei Gr. Cat. De Gherla acum Cluj-Gherla (1856-1939)*, Cluj-Napoca, Ed. Viața Creștină, Cluj-Napoca, 2000

- Călin C., *Dr. H. C. Augustin Pacha (1870-1954). Succint excurs biographic al primului Episcop Romano-Catolic de Timișoara*, Banatica- Revista Muzeului Banatului Montan, nr. 19/2009
- Câmpianu R., *David Prodan despre Unirea religioasă a românilor ardeleni*, în „Annales Universitatis Apulensis. Series Historica”, nr. 6/2002, Alba Iulia
- Cârja I., Sularea D., *Episcopul Ioan Szabo și Sfântul Scaun. Corespondență (1874-1910)*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2007
- Chindriș I., Iacob N., *Secvențe iluministe*, Cluj-Napoca, Ed. Napoca Star, 2013
- Cioșan Fl., *Cuvânt înainte pentru Anuarul Institutului de Istorie Orală*, nr. I/1998, Cluj-Napoca, 1999
- Cipăianu G., *Catolicism și comunism în România 1946-1955. O perspectivă diplomatică franceză*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2015
- Ciuboratu D., *Puncte de Apropiere între Ortodoxie și Catolicism*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1945
- Ciubotă V., *Demetriu Raț, nobil din Vezendiu- un binefăcător al bisericilor și mănăstirilor din episcopia Munkacevo* în Ciubotă V., Nicoară T., Vegheș M., Horvat L., *Relațiile româno-ucrainene. Istorie și contemporaneitate*, Cluj-Napoca și Satu Mare, Editura Presa Universitară Clujeană și Editura Muzeului Sătmărean, 2007
- Ciubotă V., Dulgău B., Radosav D., Vasil-Marinescu S., *Lupta românilor din județul Satu Mare pentru făurirea statului național unitar român. Documente 1848-1918*, București, 1989
- Ciubotă V., *Vicariatul Național Român din Carei*, Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, 1997
- Costin A., *O familie victimă a represiunii comuniste*, în *Analele Sighet, Vol 2, Instaurarea comunismului între represiune și rezistență*, Fundația Academia Civică, București, 1995
- Crihălmeanu Fl., *Cartea Pelerinului*, Cluj-Napoca, Ed. Vața Creștină, 2019
- Daboc I.L., *Mănăstirea baziliană de la Bixad cu Icoana Făcătoare de Minuni*, Prilog, 2015
- Damșa T.V., *Biserica Greco-Catolică din România în perspectiva istorică*, Timișoara, Editura de Vest, 1994
- Djuvara N., *Amintiri din Pribegie (1948-1990)*. București, Ed. Humanitas, 2010
- Dobeș A., *Ilie Lazăr. Consecvența unui ideal politic*, București, Fundația Academia Civică, 2015
- Dobrincu D., *Rezistența armată anticomunistă și rezistența greco-catolică în centrul Transilvaniei. Organizația "Partizanii Regelui Mihai - Armata Secretă" (1948-1950)*, Revista Arhivelor nr. 1/2009
- Dragomir S., *Istoria dezrobirii religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2002
- Dragomir S., *Românii din Transilvania și unirea cu biserica Romei. Documente apocrife privitoare la începuturile unirii cu catolicismul roman (1697-1701)*, Cluj-Napoca, 1990
- Dumitran D., *Un timp al reformelor, Biserica Greco-Catolică din Transilvania, sub conducerea episcopului Ion Bob (1782-1930)*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2007
- Făgăraș S.S., Birtz M.R., *Capitulul diocesan de Cluj-Gherla între septembrie 1987- martie 1990*, Cluj-Napoca, Ed. Napoca Star, 2007
- Farcu G. N., *Evreul preot valah în Albani T., Douăzeci de ani dela Unire. Monografie comemorativă a Unirii*, Vol. 1. *Cum s-a făcut Unirea*, Institutul de Arte grafică “Grafica”, Oradea, 1938
- Farcu G.N., *Maica Domnului în Calea Vieții* nr. 6/1916
- Fătu M., Mușat M., *Teroarea Hortisto-Fascistă în Nord-Vestul României. Septembrie 1940-1944*, București, Ed. Politică, 1985
- Feier I., *Amintiri, meditații, reflecții*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2014

- Furtună I., *Ordinul Sf. Vasile cel Mare și Raporturile lui cu Societatea (1918-1989)*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2013
- Georgescu I., *Dr. Ion Rațiu (1828-1902) 50 de ani din luptele naționale ale românilor ardeleni*, Sibiu, Ed. Asociațiunii, 1928
- Ghitta O., *Iosif de Camillis: un vicar apostolic la porțile Transilvaniei*, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, 6/II, 2002
- Ghitta O., *Nașterea unei biserici. Biserica greco-catolică din Sătmar în primul ei secol de existență*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujană, 2001
- Hitchins K., *Conștiință națională și acțiune politică la românii din Transilvania 1700-1868*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1987
- Iancu Gh., *Justiție românească în Transilvania (1919)*, Cluj-Napoca, Ed. Ecumenica Press, 2006
- Ionescu M., *Epurarea avocaților din Broul Cluj*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2016
- Ionescu-Gură N., *Munca Forțată din România în Regimul Comunist. Internările Administrative din perioada Gheorghiu-Dej (1948-1965)*, București, Ed. Corint, 2017
- Ivan Duică C., *Ioan Dunca Joldea- un preot Greco-catolic în rezistența armată anticomunistă*, în Petcu A.N. (coord.), *Partidul, Securitatea și Cultele*, Ed. Nemira, București, 2005
- Ivan Duică C., *Rezistența Anticomunistă din Maramureș. Gruparea Popșa (1948-1949)*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2005
- Jurju C., Budeancă C., *Grupul "Teodor Șușman*, în Radosav D, Orga V., Țintea A., Cioșan Fl., Jurju C., Budeancă C., *Rezistența anticomunistă din Apuseni. Grupurile: Teodor Șușman, Capotă-Dejeu, Cruce și Spadă. Studii de istorie orală*, Ed. Argonaut, Cluj, 2003
- Jurju C., *Grupul "Capotă-Dejeu"*, în Radosav D, Orga V., Țintea A., Cioșan Fl., Jurju C., Budeancă C., *Rezistența anticomunistă din Apuseni. Grupurile: Teodor Șușman, Capotă-Dejeu, Cruce și Spadă. Studii de istorie orală*, Ed. Argonaut, Cluj, 2003
- Jurju C., *Mitul Venirii Americanilor Studiu de caz: Rezistența anticomunistă de la Huedin*, în Radosav D, Orga V., Țintea A., Cioșan Fl., Jurju C., Budeancă C., *Rezistența anticomunistă din Apuseni. Grupurile: Teodor Șușman, Capotă-Dejeu, Cruce și Spadă. Studii de istorie orală*, Ed. Argonaut, Cluj, 2003
- Kom A., *Unificarea Bisericii Unite cu Biserica Ortodoxă Română în 1948*, sub redacția O. Bozgan, *Studii de Istoria Bisericii*, Ed. Universității din București, București, 2000
- Langa L., *Trecând pragul tăcerii. O carte document*, Târgu Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009
- Lazăr I., *Contribuția locuitorilor Țării Hațegului la realizarea Marii Uniri din 1918*, în Sergetia Acta Musei Devensis nr. XXXIV/2006
- Loghin O., Toader T., *Drept Penal Român. Parte Specială*, București, Casa de Editură și Presă "ȘANSA" SRL, 2001
- Lupaș I., *Dezbinarea bisericească a românilor ardeleni în lumina documentelor din întâia jumătate a veacului al XVIII-lea*, în *Studii, conferințe și comunicări istorice*, București, 1928
- Lupșa Șt., *Încercări de reîntregire a Bisericii Române după 1700*, în *Biserica Ortodoxă Română*, LXXVI nr.10-11/1957
- Maier Al., *Am fost medic la Gherla. Dreptul la adevăr*, București, Ed. Vremea, 2009
- Manu I.L., *În amintirea Canonului Bunea în Răvașul nr.1-2/1910*
- Marin Fl., *Facultatea de Medicină, Școala medical clujeană și spitalele din Cluj (1500-2000)*, Cluj-Napoca, Ed. Casa cărții de știință, 2018
- Marțian I., *Anuarul Liceului Grăniceresc „George Coșbuc” în Arhiva Someșană Seria III*, nr.6/2007, p. 108
- Mârza R., *Albumul Marii Uniri. Samoilă Mârza*, București, Ed. Monitorul Oficial, 2018
- Mesian A., *Rafila Găluț. Fecioara Stigmatizată din Bocsig 1910-1939*, Baia Mare, Editura Surorilor Lauretane, 2013

Mezei Câmpeanu I., *Luptători români ardeleni*, Cluj, Tip. Minerva, 1940

Miron G.M., *Biserica Greco-Catolică din Transilvania. Cler și enoriași (1697-1792), Memoria închisorii Sighet* Ed. Presa Universitară Clujană, 2004

Moisil I., *Amintiri din viața de liceu în Arhiva Someșană* Seria I, nr.26/1939

Moisin A., *O pagină eroică din istoria Bisericii Române Unite cu Roma: lupta părintelui Onofreiu Pompeiu*, Târgu Lăpuș Ed. Galaxia Gutenberg, 2010

Neamțu G., *Sus Inimile! Acțiunea Greco-catolică pentru repunerea în drepturi a Bisericii 1955-1956. Dumnezeiasca Liturghie din 12 august 1956*, Ed. Viața Creștină, Cluj-Napoca, 2016

Neamțu T.M., *De ce, Doamne?*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1998

Nouzille J., *Catolicii din Moldova. Istoria unei minorități profesionale din România* Ed. Sapienția, Iași, 2010

O. Bozgan, *România versus Vatican*, Ed. Sylvi, București, 2000

O. Bozgan., *Nunțiatura Apostolică din România în anii 1948-1950 în Biserică, Putere, Societate, Studii și Documente*, coordonat de O. Bozgan, Universitatea București, 2001

Oprea M., *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente. 1949-1989*, Iași, Ed. Polirom, 2002

Pacepa I.M., Rychlak R.J., *Dezinformarea*, București, Ed. Humanitas, 2015

Pâclișanu Z., *Istoria Bisericii Române Unite*, Târgu Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2006

Păcurariu M., *Pagini din istoria bisericii românești*, Cluj-Napoca, 1991

Păcurariu M., *Politica statului ungar față de biserica românească din Transilvania în perioada dualismului 1867-1819*, Sibiu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1986

Pandrea I., *Români contra români. Scurt istoric privind apariția Bisericii Greco-Catolice și disensiunile dintre acestea și Biserica Ortodoxă Română*, Cluj-Napoca, Ed. Napoca Star, 1999

Papadopol V., Sroenescu I., Protopopescu G.V., *Codul Penal al Republicii Populare Române. Adnotat*, București, Editura de Stat, 1848

Pekar A., *Basilian Reform in Transcarpathia*, în *Analecta OSBM*, Vol VII (XIII), Fasc. 1-4

Petcu M., *Istoria jurnalismului din România în date: enciclopedie cronologică*, Iași, Ed. Polirom, 2012

Pintilescu C., *Justiție Militară și represiune politică în România comunistă (1948-1989). Studiu de caz: Activitatea Tribunalului Militar Cluj*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujană, 2012

Pintilescu C., *Mecanisme judiciare ale represiunii politice în România (1948-1956) Studiu de caz: Tribunalul Militar Cluj*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2010

Plăianu C., *Pr. Dr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM în Caiete OBSS III/2002*

Pleșa L., *Organizația de rezistență condusă de maiorul Nicolae Dabija (1948-1949)*, București, Ed. CNSAS, 2009

Pop A.A., *Mănăstirea Prislopului*, în *Cale Vieții* nr. 5/1 mai 1916

Pop A.A., *Ordinul Sf. Vasile în Biserica Română Unită. Conferință ținută la invitația AGRU-lui din Cluj 18 noiembrie 1937*, Cluj, Tipografia Diecesană, 1938

Pop R., *Înzestrarea noii Episcopii a Maramureșului cu instituțiile de bază*, în Pop R. (coord.), *120 de ani de la nașterea Episcopului dr. Alexandru Rusu*, Ed. Scriptorium, Baia Mare, 2004

Pop R., *Luminile Bixadului*, Baia Mare, Ed. Scriptorium, 2009

Pop Reteganu I., *Pintea Viteazul. Tradițiuni, Legende și Schițe istorice*, Brașov

Prodan D., *Supplex Libelus Valachorum. Din istoria formării națiunii române*, București, Ed. Didactică și Enciclopedică, 1984

Prunduș S.A., *Introducerea Limbii române în Sfânta Liturghie*, Târgu Lăpuș, Ed. Galaxia Gutengerg, 2014

- Prunduș S.A., *Amintiri despre Arhiepiscopul Ioan Ploscaru*, sub redacția Gr. Sălăgean, *In Memoriam Arhiepiscopului Ioan Ploscaru. Evocări și Amintiri.*, Ed. Signata, Timișoara, 1998
- Prunduș S.A., *Istoricul Eparhiei și Seria Episcopilor în Șematismul Eparhiei Greco-Catolice Române de Cluj-Gherla pe anul Mîntuirii 1947*, Cluj, Tipografia Diecezană Cluj, 1947
- Prunduș S.A., Nicula Al., *Episcopul Cardinal dr. Iuliu Hossu un suflet pentru Cristos*, în *Credința Noastră este viața noastră. Memoriile Cardinalului Dr. Iuliu Hossu*, Cluj-Napoca, Ed. Viața Creștină, Cluj-Napoca, 2003
- Prunduș S.A., Plăianu C., Cluj-Napoca, *De ce suntem greco-catolici?*, Casa de Editură Viața Creștină, 1999
- Prunduș S.A., Plăianu C., Nicula Al., Bota I., Costan I., *Cardinalul Iuliu Hossu*, Cluj-Napoca, Ed. Unitas, 1995
- Prunduș S.A., Pleianu C., *Catholicism și Ortodoxie Românească. Scurt istoric al Bisericii Române Unite*, Cluj-Napoca, Ed. Viața Creștină, 1994
- Prunduș S.A., *Regula. Manualul Comunităților Afiliate Ordinului Sf. Vasile cel Mare*, Milano, 1992
- Radosav D., *Sătmarul în anul Marii Uniri 1918*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2018
- Rațiu Al. *Persecuția Bisericii Române Unite*, Oradea, Imprimeria de Vest Publishing House, 1994
- Rațiu I., *Blajul Scurte notițe informative*, Brașov, Tipografia Ciurcu & Comp, 1911
- Retegan S., *Luptând pe două fronturi. Memorandistul Vasile Lucaciu*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2016
- Rițiu M., *Biserica Greco-Catolică din Nord-Vestul Transilvaniei în anii comunismului în memoria colectivă (1945-1990)*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2009
- Rus A., *Dimensiunea teologică a Catehismul lui Iosif de Camelis*, în E. Mârza, A Rus, *Catehismul lui Iosif de Camelis, Târnava 1726*, Ed. Imago, Sibiu, 2002
- Sabău I., *Noi date privind lupta populației din județul Satu Mare pentru Unire*, în „*Satu Mare. Studii și comunicări*”, IV, 1980
- Scurtu L. *Religie și prigoană. Măsuri opresive asupra elitei preoțești și a credincioșilor greco-catolici din comuna Feldru (Bistrița)*, în timpul persecuției comuniste, 1948-1989, Anuarul Institutului de Istorie Orală, nr. I/1998, Cluj-Napoca, 1999
- Sima A.V., *Affirming Identity. The Romanian Greek-Catholic Church at the Time of the First Vatican Council*, Milano, Ed. Vita e Pensiero, 2013
- Snagov D., *Monumenta Romaniae Vaticana Manuscrise-Documente- Hărți*, București, Regia Autonomo Monitorul Oficial, 1996
- Soica S., Buboi G., *Episcopul Ioan Bălan în dosarele Securității*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2016
- Soica S., *Cardinalul Iuliu Hossu în dosarele Securității*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2016
- Soica S., *Clerici ai Eparhiei Greco-Catolice de Oradea în detenție sub regimul communist din România*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2014
- Soica S., *Eparhia Greco-Catolică de Oradea și Securitatea în anul 1948*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2014
- Soica S., *Nicolae Brânzeu și Dosarul din Arhiva CNSAS: Povestea unui eroism discret*, Târgu Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2013
- Stănescu M., *Represiune și control social în România comunistă*, în Anuarul ICCMER, Vol. V-VI/2010-2011
- Stînea P.M.N., *Biserica Greco-Catolică Română din Statele Unite ale Americii 1904-1989*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2011
- Știrban M., *Episcopul Maramureșului dr. Alexandru Rusu în notițele de informare al Siguranței și Securității (1945-1966)* în Pop R.(coord.), *120 de ani de la nașterea Episcopului dr. Alexandru Rusu*, Ed. Scriptorium, Baia Mare, 2004

Sularea D., *Viața religioasă în dieceza Greco-catolică de Gherla (1878-1891). Contribuții documentare*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008

Țimbuș I., *Părintele dr. Gheorghe Marina (1908-1898)*, în *Rev. Lumea Credenței* nr. 4/2013

Țiproc I., *Mihai din Prilog*, Satu Mare, Ed. Daya, 2009

Țiproc I., *Preotul Victor Fanea Martirul din Bixad*, Stu-Mare, 2008

Tokolyi R.C., *Personalitățile Unirii din zona Baia Mare*, în *Revista Arhivei Maramureșene* nr. 11/2018

Torok W., Macovei E.I., *Între mit și bagatelizare. Despre reconstituirea critică a trecutului, Ion Gavrilă Ogoranu și rezistența anticomunistă din România*, Iași, Ed. Polirom, 2016

Torrey G., *România în Primul Război Mondial*, București, Ed. Meteor Publishing, 2018

Turcu L., *Între idealuri și realitate. Arhidieceza greco-catolică de Alba Iulia și Făgăreș în timpul păstoririi mitropolitului Vasile Suceu (1920-1935)*, Cluj-Napoca, Ed. Mega, 2017

Uglea M., *Coloniile de muncă de la exploatarea miniere Baia Sprie, Cavnic, Nistru (1950-1955)*, Baia Mare, Ed. Ethnologică, 2016

Vasile Cr., *Biserica Ortodoxă Română în primul deceniu communist*, Cluj-Napoca, Ed. Curtea Veche, 2005

Vasile Cr., *Comunismul și Biserica: represiune, compromitere și instrumentar*, în Cesereanu R. (coordinator), *Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, Ed. Polirom, Iași, 2006

Vasile Cr., *Considerații privind sursele și temele istoriei eclesiastice postbelice*, în *Studia Politica. Romanian Political Science Review*. Universitatea București, nr. 3/2007

Vasile Cr., *Considerații privind sursele și temele istoriei eclesiastice postbelice*, în *Studia Politica. Romanian Political Science Review*. Universitatea București, nr. 3/2007;

Vasile Cr., *Între Vatican și Kremlin. Biserica Greco-Catolică în timpul regimului communist.*, București, Ed. Curtea Veche, 2004

Vasile Cr., *Istoria Bisericii Greco-Catolice sub regimul comunist 1945-1989. Documente și mărturii*. Iași, Ed. Polirom, 2003

Vasile Cr., „*Une répression différenciée: uniates et orthodoxes dans la Roumanie stalinienne, 1948-1965*“, în vol. *Le communisme et les élites en Europe Centrale* (sous la direction de Nicolas Bauquet et François Boçholier), préface de François Fejtö, postface de Pierre Kende, Paris, Presses Universitaires de France, Éditions Rue D'Ulm, 2006;

Vasile Cr., *Church and state in Romania after the Communist Takeover 1945-1948*“, in *Etudes Balkaniques*, 2002;

Vasile Cr., *The Apostolic Nunciature in Romania at the beginning of the Communist regime 1945-1950*“, in *Annuario*, anno 4, 2002;

Vasile Cr., *The Suppression of the Romanian Greek Catholic (Uniate) Church*“, in *East European Quarterly*, volume XXXVI, No. 3, September, 2002

Vasile Cr., *Vatican and the Romanian Greek Catholics in the light of some documents of the Securitate 1965–1989*“, in *Quaderni della Casa Romana di Venezia*, No. 2, 2002

Vasilescu C., *Rezistența Armată. O istorie în imagini*, Pitești, Ed. Manuscris, 2016

Vida-Simiti I., *Colaborarea Episcopului Iuliu Hossu cu Ordinul Sf. Vasile cel Mare*, în Ruscu D., Tuțu G. (coord.) *Primul Cardinal al românilor Iuliu Hossu eminentă personalitate a Bisericii și Neamului Românesc*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2017

Vida-Simiti I., *Contribuția călugărilor Greco-catolici la organizarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia la 1 Decembrie 1918*, în *Revista Arhivei Maramureșene* nr. 11/2018

Vida-Simiti I., *The arrest of the Basilians Atanasie Maxim and Gheorghe Marina in the attempt to incriminate the Greek-Catholic Bishop Alexandru Rusu*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Historia* nr. 2/2018

Vida-Simiti I., *Participarea călugărilor basilieni la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918*, în *Satu Mare. Studii și Comunicări XXXIV/II* (2018)

Vida-Simiti L., Fărcaș A.D., Stoia M.A., Anton Fl. P., Homorodean C., Goiescu C.M., Mocan-Hognog D. L. , *Cardiologia*, Cluj-Napoca, Editura Medicală Unversitară „Iuliu Hațieganu”, 2018

Vișovan M., *Maramureșul în lupta anticomunistă*, Bacău, Ed. Babel, 2013

Vișovan M., *Mărturii ale rezistenței anticomuniste din Maramureș*, Cluj-Napoca, Ed. Napoca Star, 2008

Vulea C.A., *Biserica Greco-Catolică din Vicariatul Hațegului (1850-1918)*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2009